

**فضای آموزشی مدارس ابتدایی
ایران، آلمان و انگلستان با رویکرد
تطبیقی**

تألیف:

راضیه غفاری

انتشارات ایراهستان

نام کتاب: فضای آموزشی مدارس ابتدایی ایران،

آلمان و انگلستان با رویکرد تطبیقی

مؤلف: راضیه غفاری

طراح جلد: پریمیا حسین زادگان

ناشر: انتشارات ایراهستان

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۸۰-۰۰-۱

انتشارات ایراهستان:

فارس، لامرد - خیابان کوثر - روبروی مخابرات - پاساژ حجت

۰۹۱۷۲۸۲۷۰۰۲-۰۹۱۷۸۸۲۸۳۵۰

irahestanpub@gmail.com

برشناسه:	غفاری، راضیه- ۱۳۶۱
عنوان و نام پدیدآور:	فضای آموزشی مدارس ابتدایی ایران، آلمان و انگلستان با رویکرد تطبیقی / مؤلف راضیه غفاری.
مشخصات نشر:	لامرد: نشر ایراهستان، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری:	۱۶۸ ص. مصور (رنگی)، جدول، نمودار.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۷۶۸۰-۰۰-۱
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
موضوع:	ساختمان‌های مدارس ابتدایی -- ایران -- مطالعات تطبیقی
موضوع:	ساختمان‌های مدارس ابتدایی -- آلمان -- مطالعات تطبیقی
موضوع:	ساختمان‌های مدارس ابتدایی -- انگلستان -- مطالعات تطبیقی
رده‌بندی کنگره:	LB۳۲۱۹/ن۹۴۷ ۱۳۹۳
رده‌بندی دبویی:	۳۷۱/۶
شماره کتابشناسی ملی:	۳۶۴۷۶۷۸

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۵	فصل اول: معماری مدارس در فراز و فرود دولت‌ها
۱۷	تاریخ مدارس ایران از دوره اسلامی تاکنون
۲۲	تاریخ مدارس ابتدایی در انگلستان
۲۴	تاریخ مدارس آلمان
۲۷	اهمیت و ضرورت آموزش و پرورش دوره ابتدایی
۲۸	ساختار نظام آموزشی ایران
۲۹	ساختار نظام آموزشی آلمان
۳۰	ساختار نظام آموزشی انگلستان
۳۳	فصل دوم: اصول و معیارهای طراحی فضاهای آموزشی
۴۰	فضاهای آموزشی و اهمیت آن
۴۳	تجهیزات آموزشی و اهمیت آن
۴۸	اهم آسیب‌ها در زمینه فضاهای آموزشی در کشور
۵۳	نظرات اندیشمندان تربیتی
۵۳	مبانی فلسفی
۵۳	ناترالیزم (طبیعت‌گرایان)
۵۵	ایده‌آلیسم
۵۶	پراگماتیسم

۶۰		اگرستانسبالیست
۶۱		مبانی روان‌شناسی
۶۷		فصل سوم: فضاهای آموزشی در مدارس ابتدایی ایران
۶۹		فضاهای آموزشی در مدارس ابتدایی ایران
۹۱		فصل چهارم: فضاهای آموزشی در مدارس ابتدایی انگلستان
۹۳		فضاهای آموزشی در مدارس ابتدایی انگلستان
۱۱۹		فصل پنجم: فضاهای آموزشی در مدارس ابتدایی آلمان
۱۲۱		فضاهای آموزشی در مدارس ابتدایی آلمان
۱۳۳		فصل ششم: شباهت‌ها و تفاوت‌های فضاهای آموزشی مدارس ابتدایی ایران و ...
۱۳۵		شباهت‌ها و تفاوت‌های فضاهای آموزشی مدارس ابتدایی ایران و ...
۱۴۷		فصل هفتم: چه باید کرد؟
		فضاهای آموزشی مدارس ابتدایی در یک نگاه
۱۴۹		ایران
۱۵۰		انگلستان
۱۵۰		آلمان
۱۵۷		فهرست منابع
۱۶۳		تصاویر پیوست

مقدمه

آموزش و پرورش در هر جامعه، ظرف و بستر رشد و توسعه آن جامعه می‌باشد. در واقع پیشرفت و آینده هر جامعه در درون این ظرف به تعالی و ظهور می‌رسد. نتیجه منابع و پژوهش‌های متعدد الدیشمندان و متخصصین در زمینه پیشرفت جوامع، بر این نکته اذعان دارد که: آموزش و پرورش، کلید توسعه است.

از میان مقاطع مختلف تحصیلی (ابتدایی، متوسطه اول و دوم، عالی)، دوره ابتدایی به لحاظ اینکه دوره حساسی در رشد، تربیت و تکوین شخصیت کودکان قلمداد می‌شود به عنوان پایه و خشت اول یک سیستم آموزشی به آن نگریسته می‌شود و به سبب همین نقش تعیین کننده و پایه‌ای است که بیشتر کشورهای جهان، آموزش ابتدایی را به عنوان یک اصل مهم، همگانی و حتی اجباری پذیرفته‌اند.

مقطع ابتدایی که ریشه و اساس آموزش و پرورش جامعه را تشکیل می‌دهد، برای رسیدن به اهداف خود نیازمند ابزار و عوامل متعددی می‌باشد. یکی از این عوامل موثر بر رشد کمی و کیفی آموزش و پرورش، فضای آموزشی مدرسه می‌باشد به طوری که یک فضای آموزشی مطلوب یا نامطلوب، زمینه تحقق یا عدم تحقق سایر عوامل را فراهم می‌کند. بدون وجود یک بستر و زمینه مناسب، تلاش‌های یک معلم، در سایه بهترین روش‌ها با سودمندترین برنامه‌ها، احتمالاً به شکست خواهد انجامید.

کودک باید احساس کند به سمت مدرسه کشیده می‌شود، همان گونه که آنها به چهره مادر، وقتی با سیمایی پر از لبخند و چشمان مهربان، خوشامد می‌گویند واکنش نشان می‌دهند. ساختمان مدرسه و حیاط آن می‌تواند این احساس را به آنها منتقل سازد.

ما نیز برای آموختن به آنها با نگرشی مثبت و آکنده از شور و شوق، خوشامد خواهیم گفت.

کودکان بسیار بصری‌اند. آنها در محیطی که موجب لذت، دلخوشی و امنیتشان گردد، شاد و شکوفا هستند. واکنش کودکان نسبت به چهره دوست داشتنی مادرشان نمونه بارز آن است.

ساختمان‌ها و حیاط مدرسه از دانش‌آموزان به خوبی استقبال می‌کند. آیا زمانی که کودک به حیاط و ساختمان مدرسه می‌نگرد، آن می‌تواند ماهیت بازیگوشی و کنجکاوی آنان را برانگیزد؟

رنگی شاد و روشن، نمایی گویا و پرمفهوم یا موضوعی جالب به طور بدیهی یک کودک را به سوی خود جذب می‌کند. اما بیشترین ساختمان‌های مدارس ما این ویژگی‌ها را ندارند. ما این چنین نومی‌دانیم که می‌خواهیم کودکانمان را با شور و شوق به آموزش و پرورش فراخوانیم، اما باور نداریم که بی تفاوتی و ناخوشایندی ساختمان‌ها ممکن است نقش اصلی را در یادگیری کودکان به عهده داشته باشند.^۱

پروفسور "لاوسون" یکی از برجسته‌ترین تنوریس‌های معماری و نویسنده کتاب "طراحان چگونه می‌اندیشند؟" اعتقاد دارد: از میان تمامی پروژه‌های معماری که می‌بایست طراحی شوند، هیچ یک به اندازه طراحی مدرسه نمی‌تواند جذاب و دل‌انگیز باشد چرا که به بسیاری از فعالیت‌های مهم انسانی و آموزش و رشد کودکانمان می‌انجامد.

فضاهای آموزشی یکی از حوزه‌های معماری محیطی هستند که نقش عمده‌ای را در یک جامعه ایفا می‌نمایند. نقش آموزش در توسعه جامعه انکارناپذیر است. بی

توجهی و ناآگاهی در طراحی فضاهای آموزشی در بسیاری از کشورها نتایج نامطلوب خود را نشان داده است.^۱

در دهه‌های اخیر با ایجاد تغییر و تحولات عظیم در نظام‌های آموزشی، اهمیت فضاهای آموزشی در کشورهای پیشرفته دنیا بیش از پیش مورد توجه صاحب نظران تعلیم و تربیت قرار گرفته است و برای هر چه جذاب‌تر کردن این فضاها تدابیر گوناگون اندیشیده‌اند. پژوهش حاضر برای کسب اطلاع از چگونگی فضاهای آموزشی ایران و مقایسه با دو کشور پیشرفته آلمان و انگلستان، انجام شده است.

فضای آموزشی یک فضای خنثی و منفعل نیست بلکه به عنوان یک عامل زنده و پویا در کیفیت آموزش و پرورش کودکان ایفای نقش می‌کند و این نکته‌ای است که امروزه صاحب نظران و متخصصان و مدیران نمی‌توانند اهمیت آن را نادیده بگیرند.

بنابراین طراحی یک فضای آموزشی به عنوان فضای فعالیت کودکان باید دارای شرایط مناسب و مطلوب برای رشد فیزیکی، اجتماعی، عاطفی و شناختی آنان باشد. بدین منظور نیازمند فضایی غنی در راستای اهداف، محتوا، روش و برنامه و متناسب با ویژگی‌های جسمی و روانی کودکان می‌باشیم، چرا که فضای آموزشی کودکان به عنوان ظرف و بستر رشد آنها، می‌تواند دو نقش متفاوت را در یک پیوستار مطلوب یا نامطلوب ایفا کند.

با نگاهی به تاریخ آموزش و پرورش کشورمان می‌توانیم به این نکته پی ببریم که فضاهای آموزشی و نوع نگاه مسئولین به آن، مسیر پرفراز و نشیبی را طی کرده است و امروزه با نگاهی به گذشته صد ساله، فترت و رکود در طراحی فضاهای آموزشی را، علیرغم تحولات متعدد اجتماعی، اقتصادی، سیاسی ایران شاهد هستیم.

به نظر می‌رسد که این مهم امروزه کمتر مورد توجه مسئولین و مدیران امر بوده و بیشتر بر مدرسه‌سازی بدون توجه به کیفیت آن و تغییرات ایجاد شده در برنامه، روش

۱- کامل نیا، حامد (۱۳۸۸). دستور زبان طراحی محیط‌های یادگیری، مفاهیم و تجربه‌ها. تهران:

و محتوای آموزش و پرورش تأکید شده است. در حالی که در نظر گرفتن کمیت مدارس بدون توجه به کیفیت و تغییرات ایجاد شده در سیستم، حاصلی جز اتلاف وقت و هزینه نخواهد داشت.

کتاب حاضر در صدد بررسی فضای آموزشی مدارس و رعایت استانداردهای فضا و آشنایی با تجربیات کشورهای چون انگلستان و آلمان در این زمینه و بهره‌گیری از آن می‌باشد تا احتمالاً مسئولین، طراحان، معلمان و همه کسانی که در این زمینه فعالیت می‌کنند را در سوق به وضعیت مطلوب‌تر یاری دهد.